

Område: Regional Udvikling
Afdeling: Vækstforum og Erhvervsudvikling
Journal nr.: 11/
Dato: 12. maj 2011
Udarbejdet af: Christian Brincker Nordbek
E-mail: Christian.Brincker.Nordbek@regionsyddanmark.dk
Telefon: 76631902

Arbejdsgruppe vedr. ligestilling

Baggrundsnotater

Forud for mødet i arbejdsgruppen vedr. ligestilling den 17. maj 2011, hvor temaet er uddannelsesudfordringen, er der udarbejdet fire små baggrundsnotater, der relaterer sig til dagsordenens fire emner.

Hvilke problemstillinger er der i uddannelsessystemet, i forhold til at sikre reel lige mulighed for uddannelse uanset køn, social baggrund og etnicitet?

Tabel 1 viser, at drengene i mindre omfang end pigerne gennemfører henholdsvis en ungdomsuddannelse og en videregående uddannelse. Der er især markant færre drenge end piger, der gennemfører en videregående uddannelse. En forklaring er, at pigerne i større omfang end drengene er tiltrukket af de videregående velfærdsuddannelser – sygeplejerske etc. end drengene, der derimod i større grad gennemfører en erhvervsuddannelse, der er erhvervskompetencegivende.

Tabel 1. Andel af årgange der starter på en ungdomsuddannelse i 1990-2009 som forventes at have gennemført en ungdomsuddannelse og videregående uddannelse 25 år efter 9. klasse fordelt på køn. De angivne tal er i procent.

		1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Med videregående uddannelse	Dreng	32,40%	37,70%	39,70%	41,10%	39,40%	38,30%	37,50%	41,00%
	Piger	38,40%	46,40%	52,60%	56,40%	56,80%	56,20%	53,80%	55,40%
	Total	35,40%	42,00%	46,10%	48,60%	48,00%	47,10%	45,40%	48,10%
Med ungdomsuddannelseskompetence	Dreng	72,90%	81,60%	81,70%	78,70%	77,20%	77,40%	78,50%	81,90%
	Piger	80,10%	83,20%	86,30%	84,70%	84,20%	84,50%	84,50%	85,90%
	Total	76,50%	82,40%	84,00%	81,60%	80,60%	80,90%	81,40%	83,90%
Uden ungdomsuddannelseskompetence	Dreng	27,10%	18,40%	18,30%	21,30%	22,80%	22,60%	21,50%	18,10%
	Piger	19,90%	16,80%	13,70%	15,30%	15,80%	15,50%	15,50%	14,10%
	Total	23,50%	17,60%	16,00%	18,40%	19,40%	19,10%	18,60%	16,10%

Kilde: Undervisningsministeriet

Tabel 2 viser at borgere med udenlandsk herkomst i mindre grad end borgere med dansk herkomst forventes at gennemføre en ungdomsuddannelse. Dog er der nu en forventning om, at der fremadrettet vil være flere med udenlandsk herkomst, der gennemfører en videregående uddannelse ift. borgere med dansk herkomst.

Der er dermed et stort potentiale i forhold til realiseringen af målsætningen om, at 95 % skal gennemføre en ungdomsuddannelse, hvis det lykkes at få flere borgere med udenlandsk herkomst til at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Tabel 2. Andel af årgange der starter på en ungdomsuddannelse i 1990-2009 som forventes at have gennemført en ungdomsuddannelse og videregående uddannelse 25 år efter 9. klasse fordelt på herkomst. De angivne tal er i procent.

		1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Med videregående uddannelse	Dansk herkomst	35,50%	42,40%	46,70%	49,30%	48,60%	47,20%	45,20%	48,00%
	Udenlandsk herkomst	28,40%	33,30%	36,50%	40,00%	41,80%	45,50%	47,50%	49,50%
	Total	35,40%	42,00%	46,10%	48,60%	48,00%	47,10%	45,40%	48,10%
Med ungdomsuddannelseskompetence	Dansk herkomst	76,70%	83,30%	84,80%	82,70%	81,90%	81,70%	82,00%	84,60%
	Udenlandsk herkomst	57,80%	58,90%	72,20%	68,90%	67,70%	70,90%	75,10%	76,40%
	Total	76,50%	82,40%	84,00%	81,60%	80,60%	80,90%	81,40%	83,90%
Uden ungdomsuddannelseskompetence	Dansk herkomst	23,30%	16,70%	15,20%	17,30%	18,10%	18,30%	18,00%	15,40%
	Udenlandsk herkomst	42,20%	41,10%	27,80%	31,10%	32,30%	29,10%	24,90%	23,60%
	Total	23,50%	17,60%	16,00%	18,40%	19,40%	19,10%	18,60%	16,10%

Kilde: Undervisningsministeriet

Hvilken betydning har geografi og kollektiv trafik for uddannelsesniveau og –frekvens?

Danske Regioner har lavet en analyse, der kortlægger afstanden til en ungdomsuddannelses betydning for at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Analysens hovedpointer:

- Nye tal viser, at transportafstand har betydning for, om unge får en ungdomsuddannelse
- Det er især på erhvervsuddannelserne, der er en udfordring. Her har eleverne længst til deres uddannelsesinstitutioner og størst frafald. Konkret er der gennemsnitligt næsten dobbelt så langt til erhvervsuddannelser som til gymnasier i de kommuner, der har de laveste gennemførselsprocenter.
- Øget centralisering af uddannelser vil påvirke unges adgang til ungdomsuddannelse.
- Egenbetalingen for transport til ungdomsuddannelser er lagt op til at stige med ca. 70 procent. Dette er endnu en faktor, der kan få unge, der er på vippen, til at fravælge en ungdomsuddannelse.

Nye tal fra Danske Regioner viser, at de kommuner, der har de laveste andele af en ungdomsårgang, der gennemfører en ungdomsuddannelse, samtidig er kommuner, hvor de unge i gennemsnit har længst til deres uddannelse. I de 24 kommuner, hvor andelen af unge, der har eller er i gang med en ungdomsuddannelse, er lavest, har de unge i gennemsnit 18,7 km. til deres ungdomsuddannelse. Det er mere end 50 procent længere end de 24 kommuner, hvor flest opnår en ungdomsuddannelse (se tabel 1). Her har de unge i gennemsnit 11,8 km til deres ungdomsuddannelse.

Tabel 1: Gennemsnitlig afstand til ungdomsuddannelserne rangeret efter andele af unge i kommunerne med eller i gang med en ungdomsuddannelse.

Kommuner rangeret efter andel 15-19 årige med eller i gang med en ungdomsuddannelse	Gennemsnitlig transportafstand (km én vej)
1.-24. kommune (højest andel af unge med eller i gang med ungdomsuddannelse)	11,8
25.-49. kommune	12,0
50.-74. kommune	13,6
75-98. kommune (lavest andel af unge med eller i gang med ungdomsuddannelse)	18,7

Kilde: Transportvaneundersøgelsen (DTU), Danmarks statistik og Danske Regioner

Afstanden er især en udfordring på erhvervsuddannelserne. De uddanner en stor andel af de unge, der kommer fra uddannelsesfremmede miljøer samtidig med, at de unge på erhvervsuddannelserne har størst frafald.

Hvilke barrierer er der i forhold til at tiltrække begge køn til uddannelserne til traditionelle "mandefag/kvindefag"?

Oplægget fra Dorthe Christiane Iversen og Ulla Gerner Wohlgemuth tager blandt andet udgangspunkt i følgende:

I 2015 skal danske unge for 95 %'s vedkommende have en ungdomsuddannelse, og indsatser, der motiverer til at vælge uddannelse, skal række ud mod alle. I særdeleshed er ønsket at drenge og mænd skal på banen (Norden, 18.10.2010) ligesom mænd angiveligt halter efter i valget af videregående uddannelser (National Strategi for velfærdsuddannelserne, KL, FTF m.fl. 2009). Således hedder det sammesteds, at det var ønskeværdigt, om *"[u]nge mænd ... kunne se sig selv på velfærdsuddannelserne"* [og] *"... ved studievejledningen i folkeskolen og ikke mindst gymnasiet skal drengene spores ind på, at velfærdsuddannelserne i høj grad er for begge køn"*. (Ibid.)

Velfærdssektoren må imødesee grader af personalemangel blandt andet forårsaget af tidlig tilbagetrækningsalder (AER 2006, National Strategi for velfærdsuddannelserne 2009), og Danmark er derfor 'afhængig af' at mange vælger disse uddannelser. Også selv om det ikke er fuldkommen klart, hvad en aldrende befolkning vil kræve af ydelser, eller om den danske model kan fortsætte, som vi kender den (Lederforum 6 /2010 Rostgaard).

Opmærksomhedsskabende indsatser med det formål at tiltrække og uddanne velfærdspersonale skal adskille sig fra de mindst vellykkede initiativer (Rambøll 2010) og kunne vise sig leveringsdygtige i ønskede resultater og være effektfulde. Indsatserne skal dertil efterleve såvel nationale som overnationale mål og ikke stride mod danske uddannelsesprincipper. Der er med andre ord behov for en veldokumenteret, intensiv og muligvis også utraditionel, men samlet indsats.

Ikke mindst i lyset heraf er det vedkommende at afdække de uddannelsessøgendes begrundelser for deres valg og iagttage nuancer med henblik på at kunne appellere til, tiltrække og fastholde en alsidig studentermasse og efterfølgende ansatte en kvalificeret arbejdsstyrke til et område i vækst.

Oplægget henter derudover materiale fra Dorthe Christiane Iversens projektrelaterede arbejde på området og Ulla Gerner Wohlgemuths forskning i forbindelse med ph.d. afhandlingen *'Mænd og omsorg – hvorfor (ikke)? – mænds begrundelser for og erfaringer med valget af en omsorgsuddannelse'*. (Pædagoguddannelsen og en social- og sundhedsuddannelse).

Hvilken betydning har det for regionen som arbejdsplads og for regionens samarbejdspartner (som fx praktiserende læger) – og hvordan forholder regionen sig til det?

I regionerne opleves generelt mangel på praktiserende læger og lægemanglen forventes at ville fortsætte de nærmeste år. Problematikken mærkes også i Region Syddanmark, specielt i Vest- og Sønderjylland samt på øerne. Udfordringen forstærkes af, at almen medicin de senere år er ved at blive et "kvindefag." Problematikkerne relateret hertil handler om, at en del af de unge, kvindelige almenmedicinere ønsker nedsat tid, typisk har mere fravær end deres mandlige kolleger grundet barselsorlov m.v.

Samlet resulterer disse faktorer i et yderligere pres på lægedækningen og regionens erklærede mål om at undgå "spøgelsespatienter," dvs. patienter, der ikke kan tilmeldes en fast praktiserende læge. Der er i Region Syddanmark opmærksomhed på udfordringen, senest i forbindelse med udarbejdelse af en kommende handlingsplan for rekrutteringsindsatser i forhold til almen praksis. Fakta vedr. kønsfordeling og påtænkte initiativer vil kort blive gennemgået på mødet.